

DĚTSKÝ SVĚT DĚTSKÉ NAIVNÍ TEORIE

Epistemologická východiska
vyučování

VSTUPNÍ OTÁZKY:

1. Jak dítě rozumí světu, ve kterém žije?

Jaké

jsou jeho představy o světě a proč?

2. Můžeme jako dospělí zprostředkovat

dítěti

skutečné poznání?

3. Jaké to bude mít komplikace? S čím je

nutno

počítat?

Tradiční pojetí školy a vyučování (*transmisivní*)

Východiska:

1. Dítě přichází do školy a nic neví.
2. Úkolem učitele je všechno je naučit.
3. Intelligence je chápána jako suma vědomostí,
které si dítě osvojí v průběhu školní docházky.

Konstruktivistické pojetí školy a vyučování

(humanistické)

Východiska:

1. Dítě přichází do školy a o světě ví spoustu věcí.
2. Úkolem učitele je vytvořit při učení takové podmínky, aby si dítě svoje poznatky pod jeho vedením utřídilo a (re)konstruovalo ve spolupráci s ostatními dětmi do reálného obrazu světa.
3. Inteligence se rozvíjí v aktivní myšlenkové činnosti při učení.

Humanistická psychologie a pohled na dítě v situaci výchovy a vzdělání

- Výchova jako pomoc jedinci při jeho rozvoji a růstu
- Výchova a vzdělávání jako realizace vnitřních potencií
- Dětské potřeby (Maslowova pyramida – biologické fyzické, bezpečí a jistoty, sounáležitosti, uznání a úcty, seberealizace)

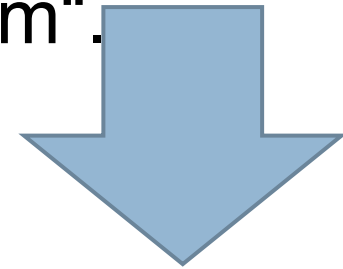
Nároky na učitele

Pedagogické kompetence: vše ku prospěchu dítěte
(překonat rutinní prakticismus) a význam pedagogické reflexe a sebereflexe.

Pedagogické ctnosti: pedagogická láska, pedagogická moudrost, pedagogická odvaha, pedagogická důvěryhodnost.

DĚTSKÝ SVĚT = svět „tady a teď“

Podmínkou jeho poznávání dítětem mladšího školního věku je proto „být při tom“.

Efektivní učení je proto vždy:

- konkrétní
- situační
- vázáno na osobní zkušenost

Základní paradigma

Žák nepřichází do školy nevědomý, prázdný jako čistý list papíru, který učitelé teprve odshora dolů popíší pravdivým a objektivním věděním o světě. Každé dítě už světu kolem sebe nějak rozumí, má o něm své představy.

Učební proces je pak vždy střetáváním jeho prvotních představ s novými informacemi.

Motto

Výchova není v tom, poučovat lidi nebo jim dělat kázání, ale dát jim příležitost, aby sami myslili, sami srovnávali.

Karel Čapek

Dětské poznávání světa začíná od prvních okamžiků jeho života

Zdroje:

- subjektivní zkušenost,
- přebrané interpretace (od dospělých – “takhle to je” – prostřednictvím řeči, jazyka),
- sociokulturně zprostředkovaná zkušenost (kulturní reprezentace),
- vědecké poznání (škola).

Dětské poznání se formuje jako tzv.
prekoncepce,

příp. dětské naivní

teorie

Terminologie:

- Prekoncepce = osobní pojetí, individuální a specifická představa o určitých věcech a jevech – předtím, než děti projdou specifickou přípravou, výukou.
- Dětské naivní teorie = složitější konstrukty, kterými si děti vysvětlují skutečnost (obsahují odpovědi na otázky co – proč – jak - s jakým výsledkem – k čemu to slouží).
- Miskoncepce = chybné pojetí.

Dětské prekoncepce

...představují úhel pohledu dětí na svět, přes který tento svět “čtou” a vysvětlují si jej pro sebe.

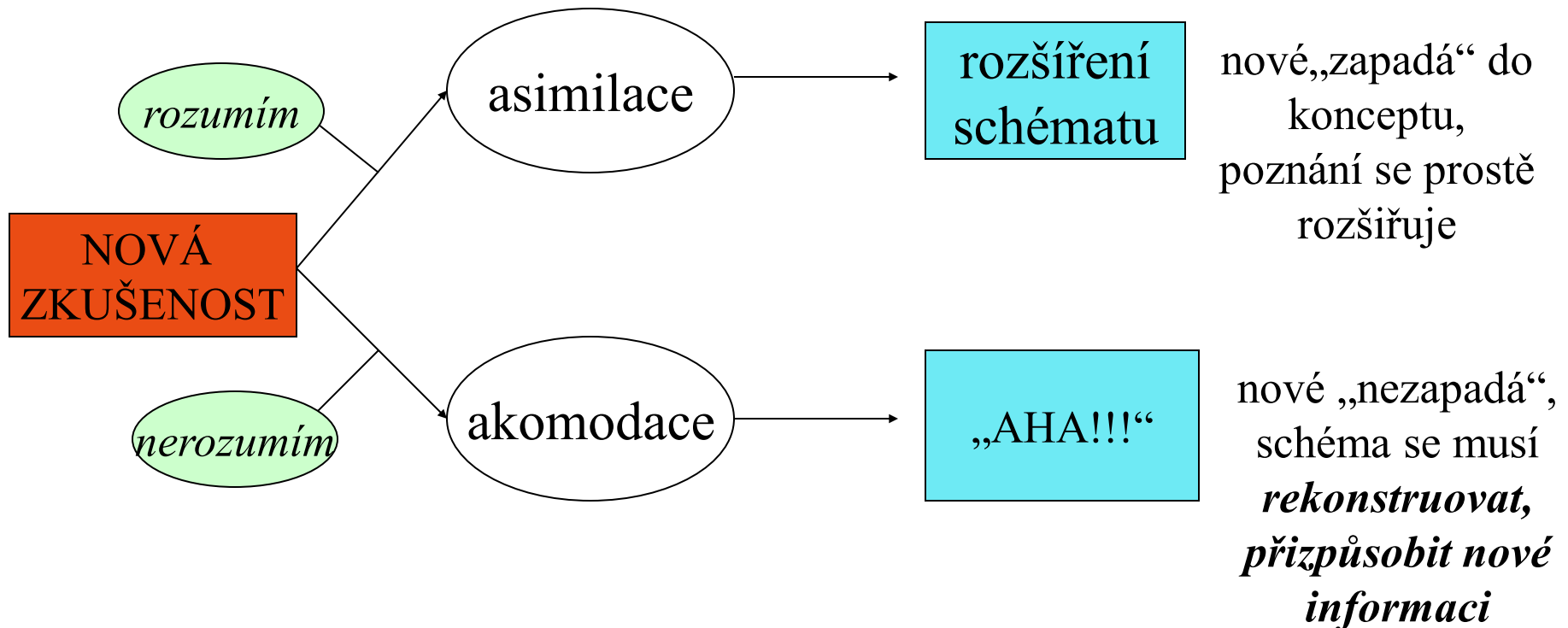
(Pupala,
2001)

Dětské znalosti o světě mají podobu velmi stabilních kognitivních struktur, které se poměrně obtížně mění;

pokud je chceme dítěti pomoci nahradit dokonalejším schématem, musíme navodit tzv. kognitivní zlom – AHA!!! zážitek.

(Piaget,
1970)

Schéma reakce individua na novou (neznámou) zkušenost

Asimilace i akomodace jsou přirozenou součástí procesu spontánního učení (zkušenostního učení)

Konstruktivistický přístup ke školní výuce

Předpokládá:

- opírat se o dětské prekoncepce (vycházet vždy z toho, co už dítě ví – případně pomoci mu objevit samostatně chybu – AHA!);
- umět dětské prekoncepce (miskoncepce) diagnostikovat;
- navodit ve skupině kooperativní vyučování a učení (“zdolávání” chybných koncepcí v sociální korekci).

Pozor!

Nepřiměřené úkoly jsou pro děti “nestravitelné”, děti je vzdávají a uchylují se k pamětnímu učení. Když je jich příliš mnoho (převládají ve školní práci), děti se časem naučí nepokoušet se je pochopit a učí se zpaměti, “papouškují” - ničí to radost z učení a podkopává sebedůvěru dětí.

Vychovávat = věřit v možnost zlepšení

Pět postojů dobrého vychovatele:

- Lidské bytosti se mohou měnit
- Měnit se může i osoba, kterou vychovávám
- Mohu změnit osobu, kterou vychovávám
- Já sám/sama se mohu (a musím) měnit
- Společnost může (a musí) být měněna jednotlivci, z nichž se skládá

(Feuerstein in Laniado, 2004)

Literatura

Fisher, R. (1997). *Učíme děti myslet a učit se*. Praha: Portál.

Helus, Z. (2004). *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál.

Holt, J. (1995). *Jak se děti učí*. Praha: Agentura STROM.

Kolláriková, Z., & Pupala, B. (2001). *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál.

Laniado, N. (2004). *Jak od malička rozvíjet inteligenci dětí*. Praha: Portál.

Piaget, J. (1970). *Psychologie intelligence*. Praha: OEN

A TEĎ...
...CO SI S TÍM MÁ POČÍT
UČITEL PRIMÁRNÍ
ŠKOLY?

jaro 2017